

การศึกษา

ศักยภาพเศรษฐกิจ

ภายในจังหวัดบุรีรัมย์

กรณีศึกษาภาคอุตสาหกรรมและเกษตร

ปรีชา ปาโนรัมย์*

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์อยู่ 3 ประการคือ 1) เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไป ปัญหา อุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์ 2) เพื่อศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ ของภาคอุตสาหกรรมและ เกษตรภายในจังหวัดบุรีรัมย์ 3) เพื่อศึกษาถึงองค์ความรู้ด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปใช้เสริมความเข้มแข็ง สร้างความมั่นคง และเพิ่มศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษามีดังนี้ ด้านสภาพทั่วไปในจังหวัดบุรีรัมย์พบว่ามีพื้นที่ทั้งหมด 718,235 ตร.กม. หรือ 437,807 ไร่ แบ่งการปกครองออกเป็น 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 189 ตำบล 2,460 หมู่บ้าน 312,898 หลังคาเรือน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 184 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 24 เทศบาล ปี 2549 มีจำนวนประชากรคือ 1,531,430 คน เป็นชาย 764,450 คน เป็นหญิง 766,973 คน ปัญหาและอุปสรรคทางเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์ เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัญหาหนี้สิน ปัญหาความยากจน ปัญหารายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ปัญหาทางการผลิต ปัญหาการว่างงาน ปัญหาความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ ปัญหาไม่มีที่ดินทำกิน ปัญหาทางการศึกษาเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ ปัญหาเงินเฟ้อและเงินฝืด ปัญหาการรอฤดูกาล ปัญหาการรุกคืบของธุรกิจต่างชาติ ด้านศักยภาพเศรษฐกิจทางภาคเกษตร ครัวเรือนทั้งหมดมี 349,934 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรกร จำนวน

*อาจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

247,847 ครัวเรือน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ 1) ข้าว 2) มันสำปะหลัง 3) อ้อย 4) ยางพารา 5) หม่อนไหม สัตว์เศรษฐกิจที่สำคัญได้แก่ โค กระบือ ไก่ สุกร เศรษฐกิจทางด้านอุตสาหกรรม ปี 2550 มีโรงงานจำนวน 1,583 โรงงาน ส่วนใหญ่เป็นโรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานเส้นผ้า และโรงงานรองเท้า ด้านองค์ความรู้เกี่ยวกับศักยภาพเศรษฐกิจ พบว่า ด้านการเกษตร มีแนวโน้มจะพัฒนาขึ้นมาคือ ข้าว มันสำปะหลัง อ้อย ยางพารา ปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ฟาร์มปłodสัตว์ และเกษตรอินทรีย์ ส่วนศักยภาพของอุตสาหกรรม มี โรงสีข้าว โรงงานน้ำตาล โรงงานวิก โรงงานรองเท้า (ซีเบิร์ต) โรงงานทอผ้าในหมู่บ้าน โรงไม้หิน ร้านซ่อมรถ โรงงานผลิตเครื่องแต่งกาย โรงงานผลิตเครื่องนุ่มห่ม โรงงานผลิตภัณฑ์คอนกรีต ในศักยภาพเหล่านี้ หากมีการส่งเสริมและเพิ่มความเข้มแข็งแก่สินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมอย่างมีระบบ และมีการวางแผนการทำงานเป็นขั้นตอน จะทำให้สินค้าเกษตรและอุตสาหกรรมมีการผลิตที่เข้มแข็งและยั่งยืน ลักษณะการส่งเสริมนั้นอาจอยู่ในรูปของ เงินลงทุน การจัดอบรมให้ความรู้เพื่อให้การผลิตมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ การเตรียมการของการตลาดภายในประเทศและตลาดภายนอกประเทศ การส่งเสริมเพื่อให้เกิดมีการผลิตสินค้าในรูปแบบอื่น ๆ โดยใช้วัสดุที่มีอยู่ และการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการผลิตสินค้าโดยไม่ต้องรอฤดูกาล

Abstract

The objectives of this research were to study 1) the general situation, economic problems and Threats in Buriram Province, 2) the economic capacity about the industry

and agriculture sector, and 3) the knowledge of economic capacity about the strange and stability in Buriram. The results were found that in first objective, all area of Buriram is 718,235 square meters or 437,807 Rai, 21 districts, 2 sub-districts, 189 Tambons, 2,460 villages, 312,898 households, one province's administration organization, 184 districts administration organization and 24 municipalities. In 2006, there were the populations about 1,531,430 persons, male of 764,450, female of 766,973. The important economic problems and threats in Buriram were the debt, poverty, less-income, the problem of production, unemployment, the non-equivalent income distribution, the landless for planting and residing, the less-education of business, the inflation and tight money, the waiting of season, the problem of foreign business. In an agricultural economic capacity, all households were 349,934 households, 247,847 agriculturists. The important vegetables were 1) Rice, 2) Cassava, 3) Sugarcanes, 4) mulberry; the important animals were the Ox, Chicken and Pig. In the industrial economic capacity, in 2007 there were 1,583 manufactories, it were mostly the Rice Mill, Sugarcane factory, Cloth factory and Shoo factory. In the economic capacity, it was found that the agriculture could be developed as the rice, cassava, Rubber, livestock and aquatic animal, organic farm and organic

agriculture. In the industry efficiency, these could be developed as the Rice Mill, the cloth factory in the village, Stone Mill, Shop for repairing Motor. If there was the support and addition of different policy, it would be developed in the goods of agriculture and industry.

Keywords : Efficiency, Agriculture, Industry

ความสำคัญและที่มาของปัญหาการวิจัย

บุรีรัมย์เป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีพื้นที่ทั้งหมด 718,235 ตร.กม. หรือ 437,807 ไร่ จังหวัดบุรีรัมย์ แบ่งการปกครองออกเป็น 21 อำเภอ 2 กิ่งอำเภอ 189 ตำบล 2,460 หมู่บ้าน 312,898 หลังคาเรือน 1 องค์การบริหารส่วนจังหวัด 184 องค์การบริหารส่วนตำบล และ 24 เทศบาล (สำนักงานการปกครองจังหวัดบุรีรัมย์, 2548, 2) มีอาณาเขตติดต่อกับเขตต่างๆ ดังนี้คือ ทิศเหนือติดต่อกับจังหวัดขอนแก่น, มหาสารคาม, และสุรินทร์ ทิศใต้ ติดต่อกับจังหวัดสระแก้ว และประเทศกัมพูชาประชาธิปไตย ทิศตะวันออกติดต่อกับจังหวัดสุรินทร์ ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดนครราชสีมา ติดกับประเทศกัมพูชา

บุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่กำลังมีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ โดยดูได้จาก GPP (ผลิตภัณฑ์จังหวัด) ในปี 48 คือ 21,930 ล้านบาท ซึ่งมีความเจริญเติบโตขึ้นจากปี 47 คือ 21,288 ล้านบาท ในปี 48 มีประชากรทั้งหมดคือ 1,535,904 คน โดยมีกำลังแรงงานทั้งหมด คือ 839,167 คน กำลังแรงงานในปัจจุบันจำนวน 838,340 คน มีผู้มีงานทำทั้งหมดจำนวน 821,323 คน มีผู้ว่างงานจำนวน 17,017 คน มี

แรงงานที่รอดฤดูกาลคือ 827 คน (สำนักงานประกันสังคมจังหวัดบุรีรัมย์, รายงานประจำปี, 2548)

ความเจริญเติบโตดังกล่าว ส่งผลให้เศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์เติบโตขึ้นตามลำดับจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งพิจารณาได้จากโครงสร้างดังนี้ 1. ปัจจัยที่เอื้ออำนวยต่อการลงทุนกล่าวคือ โครงสร้างพื้นฐานที่รัฐจัดให้ 2. การผลิต ซึ่งมี อุตสาหกรรม โรงงาน หน่วยผลิตภายในชุมชนเพิ่มขึ้น 3. จำนวนตลาดและร้านค้าที่เกิดขึ้น ทั้งภายในและภายนอกประเทศ 4. การจ้างงานในหน่วยผลิตต่าง ๆ 5. ปริมาณการบริโภคสินค้าและบริการ 6. รายได้ของผู้บริโภค 7. แหล่งทุนต่างๆ

อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในจังหวัดบุรีรัมย์จะเกิดอย่างต่อเนื่องก็ตาม แต่ในปัจจุบันมีปัญหาหลายอย่างที่รุมเร้าซึ่งมีผลต่อศักยภาพเศรษฐกิจเช่นกัน เช่น ปัญหาการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานที่รัฐจัดให้ไม่ครบหมู่บ้าน ปัญหาการผลิต ปัญหาการกระจายตลาด ปัญหาการจ้างงาน ปัญหาเรื่องรายได้ของผู้บริโภคมีน้อย ปัญหาการเข้าหาแหล่งทุนลำบาก เป็นต้น ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นต่อเนื่องซึ่งคอยกีดกร้อนทำให้ศักยภาพของเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์มีการพัฒนาที่ค่อนข้างเติบโตแบบล่าช้า ด้วยเหตุนี้เอง คณะผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจที่มีอยู่ภายในจังหวัดบุรีรัมย์ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด หน่วยธุรกิจแต่ละหน่วยมีความเป็นไปได้ที่จะทำให้การผลิตมีลักษณะที่ยั่งยืนหรือไม่ และเพื่อศึกษาถึงองค์ความรู้ด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อทราบถึงความเข้มแข็งและศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาถึงสภาพทั่วไป ปัญหาอุปสรรคทางด้านเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์
- 2) เพื่อศึกษาศักยภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ ของภาคอุตสาหกรรม เกษตรและ บริการภายในจังหวัดบุรีรัมย์
- 3) เพื่อศึกษาถึงองค์ความรู้ด้านศักยภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อนำไปใช้เสริมความเข้มแข็งสร้างความมั่นคง และเพิ่มศักยภาพทางด้านเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์

วิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีลักษณะการศึกษา ดังนี้ มีการจัดประชุมทีมงานวิจัย ศึกษาบริบทเบื้องต้นจังหวัดบุรีรัมย์ จัดเวทีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์ ภายใต้หัวข้อเรื่อง ศักยภาพเศรษฐกิจด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมภายในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยมีตัวแทนจากหน่วยงานต่างๆ ดังนี้คือ สภาอุตสาหกรรมจังหวัด สถิติจังหวัดบุรีรัมย์ ตัวแทนจังหวัดบริษัทห้างร้าน ตัวแทนจากโรงแรม ตัวแทนจากโรงสีข้าว ตัวแทนจากสภาหอการค้าจังหวัดบุรีรัมย์ ตัวแทนจากหน่วยงาน อบจ. และ อบต. เพื่อชี้แจงโครงการและรับฟังสภาพทางด้านเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์ นอกจากนี้ มีการสัมภาษณ์เชิงลึกจากนักวิชาการภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์และนักวิชาการท้องถิ่น พร้อมทั้งมีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เช่น สำนักงานสถิติจังหวัดบุรีรัมย์ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบุรีรัมย์ อบจ. และ อบต. จากนั้นทำการประชุมระหว่งนักวิจัย สรุปและวิเคราะห์ SWOT Analysis พร้อมกับเขียนรายงานฉบับสมบูรณ์

สรุป (Conclusion)

สภาพเศรษฐกิจ

โครงสร้างการผลิต เศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ ขึ้นอยู่กับการผลิต 4 สาขาหลัก ได้แก่ สาขาเกษตร สาขาการค้า สาขาอุตสาหกรรมและบริการ โดยในปี 2544 มีมูลค่าการผลิตรวมจำนวน 32,981 ล้านบาท (ณ ราคาประจำปี) โดยมีโครงสร้างการผลิตที่มาจากรายได้ ขายส่งขายปลีก จำนวน 11,243 ล้านบาท รองลงมาคือรายได้สาขาการเกษตรจำนวน 6,410 ล้านบาท และสาขาอุตสาหกรรมจำนวน 2,744 ล้านบาท โดยคิดเป็นร้อยละ 34.08, 19.44 และ 8.32 ตามลำดับและในปี 2547 มีมูลค่าการผลิตรวมจำนวน 39,173 ล้านบาท โดยมีโครงสร้างการผลิตมาจากขายส่งขายปลีก 11,300 ล้านบาท รองลงมาคือสาขาการเกษตร 8,615 ล้านบาทและสาขาอุตสาหกรรม 5,642 ล้านบาท โดยคิดเป็นร้อยละ 28.84, 22.00 และ 14.40 ตามลำดับ ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นว่า แนวโน้มเศรษฐกิจของจังหวัดในช่วงปี 2544-2547 ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัด (GPP) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จำนวน 6,192 ล้านบาท (เอกสารสำนักงานเศรษฐกิจและสังคมจังหวัดบุรีรัมย์, 2548)

ด้านการเกษตร กลไกกรรมมีความสำคัญที่สุดในการผลิตสาขาการเกษตร จังหวัดบุรีรัมย์มีครุว์เรือนทั้งหมด 349,934 ครุว์เรือน เป็นครุว์เรือนเกษตรกร จำนวน 247,847 ครุว์เรือน พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของจังหวัดได้แก่

- ข้าว โดยมีพื้นที่การเพาะปลูกได้ในปี 2544 จำนวน 3,635,227 ไร่ โดยมีมูลค่าผลผลิต 382 กก./ไร่ รวมผลผลิต 1,343,704.41 ตัน มีแนวโน้มการผลิตลดลงเนื่องจากเกิดภาวะประสบภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วง และประสบอุทกภัย โดยเฉพาะในเขตลุ่มน้ำลำตะโค่งซึ่งบางส่วนของ

ลำตาเต้โค่งแคบ ช่องทางน้ำไหลออกจากตัวเขื่อน
ไม่ทัน

- มันสำปะหลัง ปี 2544 พื้นที่ปลูก
155,144 ไร่ มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 3,823 กก./ไร่
รวมผลผลิต 590,392.90 ตัน ปี 2548 พื้นที่ปลูก
เพิ่มขึ้นเป็น 213,978 ไร่ มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย
3,823 กก./ไร่ รวมผลผลิต 626,914.65 ตัน มี
แนวโน้มพื้นที่ปลูกและผลิตเพิ่มขึ้น เนื่องจากตลาด
มีความต้องการมากและราคามันสำปะหลังมีแนว
โน้มสูงขึ้น

- อ้อย ปี 2544 พื้นที่ปลูก 147,802
ไร่ มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 8,250 กก./ไร่ รวมผลผลิต
1,219,366.50 ตัน ปี 2548 พื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นเป็น
229,927 ไร่ มูลค่าผลผลิตเฉลี่ย 8,000 กก./ไร่
พื้นที่ปลูกเพิ่มขึ้นแต่ผลผลิตลดลงเนื่องจากประสบ
ปัญหาภัยแล้งและความชื้นในดินน้อย

- ยางพารา ปี 2544 พื้นที่ปลูก
57,965 ไร่ มีการเพิ่มพื้นที่การปลูกซึ่งมี 2547 มี
การเพิ่มพื้นที่ปลูกเป็น 79,000 ไร่ เพิ่มขึ้นเป็น
ร้อยละ 73.40 มีการส่งเสริมการปลูกเพิ่มมากขึ้น

- หม่อนไหม ปี 2544 พื้นที่ปลูก
16,624 ไร่ และในปี 2547 มีแนวโน้มลดลง
เนื่องจากประสบภาวะแห้งแล้ง และปัญหาด้าน
การตลาด ลดลงเหลือ 16,082 ไร่

ส่วนการผลิตด้านปศุสัตว์ ปี 2545 โค
จำนวน 21,565 ตัว กระบือ 112,981 ตัว ไก่
3,583,575 ตัว สุกร 119,784 ตัว ในปี 2547 มี
โคกระบือ ไก่ เพิ่มขึ้น 358,158 ตัว 123,363 ตัว
และ 3,737,191 ตัว ตามลำดับซึ่งแนวโน้มเพิ่มขึ้น
เนื่องจากราคาตลาดสูงขึ้นเกษตรกรมีความ
ต้องการมากขึ้น ส่วนผลผลิตสุกรในปี 2547
ผลผลิตสุกร 92,751 ตัว มีแนวโน้มลดลง ราคาสูง
ผู้บริโภคมีกำลังซื้อน้อยลง

- การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ปี 2544 มี

เกษตรกร จำนวน 8,788 ครัวเรือน เพาะเลี้ยงสัตว์
น้ำจืดจำนวน 9,143 บ่อ มูลค่าผลผลิต
150,063,000 บาท และในปี 2547 ปริมาณการเลี้ยง
เพิ่มขึ้น 15,142 ครัวเรือนเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำจืด
จำนวน 19,713 บ่อ มูลค่าผลผลิต 183,590,340
บาท ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเนื่องจากตลาดมีความ
ต้องการบริโภคสัตว์น้ำมากขึ้น

อุตสาหกรรม การผลิตภาคอุตสาหกรรม
ในปี 2546 มีโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 1,572
โรงงาน มีเงินลงทุน 3,412,900,000 บาท มีการ
จ้างงาน 9,953 คน ในปี 2548 มีการตั้งโรงงาน
เพิ่มมากขึ้นเป็นจำนวน 1,583 โรงงาน มีเงินลงทุน
4,229,505,326 บาท มีการจ้างงาน 10,913 คน
ส่วนใหญ่เป็นโรงงานอุตสาหกรรมการเกษตร (โรง
สีข้าว และโรงงานน้ำตาล 1 โรงงาน การลงทุน
ส่วนใหญ่เป็นภาคเกษตรเงินทุน 1,029 ล้านบาท
คนงานจำนวน 2,192 คน รองลงมา ได้แก่
แฟชั่น เสื้อผ้า รองเท้า) มีเงินลงทุน 729 ล้าน
บาท คนงาน 4,072 คน มากขึ้น มากกว่าภาค
เกษตร

พาณิชย์กรรม รวมถึงการค้าและบริการ
จัดอยู่ในโครงสร้างการผลิตนอกภาคเกษตร โดย
เฉพาะสาขาค้าส่งและค้าปลีกมีผลิตภัณฑ์มวลรวม
ของจังหวัด (GPP) เป็นอันดับ 1 เท่ากับ 11,300
ล้านบาท (ปี 2547) สาขาเกษตรอันดับ 2
เท่ากับ 8,615 ล้านบาท ธุรกิจการค้าเรียงลำดับ
ความสำคัญในจังหวัด คือ ธุรกิจค้าส่ง ประเภท
วัตถุดิบ ยานยนต์/อุปกรณ์ชิ้นส่วน สิ่งทอ วัสดุ
ก่อสร้าง มูลค่าประมาณร้อยละ 60 ธุรกิจค้าปลีก
เช่น จำหน่ายอาหาร เครื่องดื่ม เวชภัณฑ์ วัสดุ
ก่อสร้าง และอื่นๆ มูลค่าประมาณร้อยละ 30
และธุรกิจซ่อมแซม บำรุงรักษา ซ่อม ของใช้ส่วน
บุคคล มูลค่า ประมาณ ร้อยละ 10 ขึ้นขอจุด
ทะเบียนธุรกิจใหม่ที่เป็นนิติบุคคลตั้งแต่ปี 2544

จำนวน 69 รายทุนจดทะเบียน 111 ล้านบาท มีอัตราขยายตัวเพิ่มขึ้นในปี 2547 มีผู้ขอจดทะเบียนจำนวน 144 ราย ทุนจดทะเบียนเพิ่มขึ้นเป็น 474 ล้านบาท เนื่องจากปี 2547 ภาคการผลิตสามารถทำรายได้ให้ประชาชนส่วนใหญ่ได้มากขึ้นที่เกิดจากการผลักดันนโยบายรัฐบาล ช่วยเหลือเกษตรกรด้านราคา และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของรัฐบาลด้วย สำหรับการค้าชายแดนระหว่าง ไทย-กัมพูชา ยังมีเกิดขึ้น เพียงแต่มีช่องทางเข้าออกระหว่างชายแดนที่สะดวกคือ ช่องสายตะกู ตำบลจันทบเพชร อำเภอบ้านกรวด ซึ่งสามารถเดินทางไปยังบ้านจู้บโก๊ก อำเภออำปิล จังหวัดอุดรรัมย์ได้สะดวกที่สุด

การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวมีความสำคัญมากขึ้น ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวของจังหวัดบุรีรัมย์ เป็นการท่องเที่ยวกับอารยธรรมขอมโบราณ เช่น ปราสาทเขาพนมรุ้ง ปราสาทเมืองต่ำ และมีประเพณีขึ้นเขาพนมรุ้งในเดือนเมษายน 2548 ทำให้มีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมปราสาทหินดังกล่าวมากขึ้น ในปี 2545 มีนักท่องเที่ยวจำนวน 660,728 คน และในปี 2547 มีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น จำนวน 782,016 คน ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นและที่สำคัญเนื่องจากจังหวัดบุรีรัมย์เป็นเมืองภูเขาไฟ มีภูเขาไฟที่ดับแล้ว จำนวน 6 แห่ง มีปล่องภูเขาไฟที่ชัดเจน โดยเฉพาะที่เขากระโดง ในเขตอำเภอเมืองฯ ซึ่งจังหวัดกำลังพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

สภาพทางสังคม

ประชากร ในปี 2544 ในจังหวัดบุรีรัมย์มีทั้งสิ้น 1,533,874 คน เป็นประชากรเพศชาย 765,853 คน เพศหญิง 768,021 คน รายได้เฉลี่ยต่อคน 21,446 บาท คริวเรือนยากจนรายได้

ต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 164,529 คริวเรือนในปี 2547 มีประชากร 1,524,261 คน เป็นประชากรเพศชาย 760,794 คน เพศหญิง 763,467 คน รายได้เฉลี่ยต่อคน 25,031 บาท คริวเรือนยากจนรายได้ต่ำกว่า 20,000 บาท จำนวน 52,068 คริวเรือน ประชากรมีแนวโน้มลดลงรายได้เฉลี่ยต่อคนเพิ่มขึ้นและจำนวนคริวเรือนยากจนลดลงเนื่องจากเศรษฐกิจดีขึ้นทำให้ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการสนับสนุนโครงการของรัฐ เช่น หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การจ้างงาน ในปี 2545 มีผู้สมัครงาน 1,083 คน ตำแหน่งงานว่าง 1,580 ตำแหน่ง ผู้บรรจุนาน 622 คน แรงงานต่างประเทศ 9,675 คน ในปี 2547 มีผู้สมัครงาน 3,547 คน ตำแหน่งงานว่าง 5,418 ตำแหน่งผู้บรรจุนาน 639 คน แรงงานต่างประเทศ 7,716 คน ในปี 2547 มีผู้สมัครงานเพิ่มมากขึ้น แต่แรงงานต่างประเทศจะลดลงจากข้อมูลเปอร์เซ็นต์การว่างงานปี 2544 มี 6.59% ปี 2547 ลดลงเหลือ 5.87%

การศึกษา ในปี 2545 จำนวนโรงเรียน 942 โรงเรียน นักเรียน 298,158 คน ครู 13,412 คน ห้องเรียน 10,400 ห้อง ปี 2547 มีแนวโน้มความต้องการด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นโดยมีโรงเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 1,204 โรงเรียน นักเรียน 355,320 คน ครู 13,987 คน จำนวนห้องเรียน 10,777 ห้อง จำนวนห้องเรียนลดลงเนื่องจากจำนวนนักเรียนต่อห้องเพิ่มขึ้นสัดส่วนครูต่อนักเรียนเท่ากับ 1: 26

สาธารณสุข สัดส่วนการใช้บริการผู้ป่วยนอกของประชาชนผู้ถือบัตรทองในปี 2544 ผู้ถือบัตรทอง 1,125,107 คน ผู้ป่วยนอกใช้สิทธิบัตรทอง 2,887,517 ครั้ง ในปี 2547 ผู้ถือบัตรทอง 1,265,368 คน ผู้ป่วยนอกใช้สิทธิบัตรทอง 4,178,409 ครั้ง สัดส่วนการใช้บริการผู้ป่วยนอกของ

ประชาชนผู้ถือบัตรทองปี 2544-2547 เฉลี่ย 2.50, 2.72, 2.56 และ 3.30 ครั้ง/คน/ปี ซึ่งจำนวนครั้งที่ใช้บริการเพิ่มมากขึ้น ปี 2548 อัตราส่วนแพทย์ต่อประชากร 1: 8,380 คน ทันตแพทย์ 1: 29,093 คน เภสัชกร 1: 16,580 คน พยาบาลวิชาชีพ 1: 1,244 คน และเจ้าหน้าที่ สธ. 1: 2,318 คน สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ 21 แห่ง สถานบริการสาธารณสุขเอกชน 194 แห่ง (โรงพยาบาลเอกชน 2 แห่ง คลินิกเอกชน 192 แห่ง)

อภิปรายผล (Discussion)

จังหวัดบุรีรัมย์ มีการพัฒนาเศรษฐกิจภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งภายในแผนพัฒนาฯ ยังคงให้ความสำคัญกับประชาชน แต่ในลักษณะกว้างออกไป กล่าวคือเน้นสังคมที่มีคุณภาพและมีความเข้มแข็ง แผนพัฒนาฯ นั้นต้องการที่จะให้เป็นสังคมที่มีส่วนร่วม มีการเอื้ออาทรสมานฉันท์ เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งภูมิปัญญาท้องถิ่น อย่างไรก็ตามในจังหวัดบุรีรัมย์จะสังเกตเห็นว่า กำลังมีความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในทิศทางที่ดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นด้านการเกษตร และอุตสาหกรรม โดยอาจพิจารณาได้ดังนี้คือ

ภาคเศรษฐกิจขยายตัวต่ำ

สภาวะเศรษฐกิจของจังหวัดบุรีรัมย์ขยายตัวต่ำจาก GPP ปี 2546 จำนวน 38,989 ล้านบาท ปี 2547 เพิ่มขึ้น 39,173 ล้านบาท อัตราการขยายตัวเพียง ร้อยละ 0.4 ค่อนข้างต่ำมาก ปี 2548 ขยายตัว 0.5 การขยายตัวทางเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับผลิตภัณฑ์มวลรวมภาคการเกษตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวภาคและการเกษตร จากข้อมูลการขยายตัวภาคเกษตร ปี 2547 ขยายตัว 0.49 ปี 2548 ขยาย

ตัว 0.51 ในขณะเดียวกันนอกภาคเกษตรขยายตัว ปี 2547 และปี 2548 ขยายตัวคงที่เท่ากับ 0.43 ด้านการขยายส่งขายปลีกขยายตัวลดลงปี 2547 ขยายตัว 0.83 ปี 2548 ขยายตัว 0.82 ด้านอุตสาหกรรมขยายตัวลดลงปี 2547 ขยายตัว 0.37 ปี 2548 ขยายตัว 0.33 จากการพัฒนาของรัฐบาลมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจรากหญ้าส่งผลให้ความยากจนในจังหวัดลดลงและทำให้รายได้เฉลี่ยของประชากรเพิ่มจาก 21,446 บาทในปี 2544 เป็น 25,031 บาท ในปี 2547 อย่างไรก็ตามยังมีปัจจัยเสี่ยงที่ต้องพิจารณาสภาวะเศรษฐกิจมีแนวโน้มชะลอตัวลดลง คือ ปัญหาภัยแล้งซึ่งเกิดเป็นประจำทุกปี

ด้านการเกษตร ช่วงระหว่างปี 2545-2548 ชาวบ้านได้รับการอัดฉีดเงินเข้าสู่หมู่บ้านโดยในยุคนั้นเป็นยุครัฐบาลของพันตำรวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ซึ่งได้อนุมัติเงินก้อนหนึ่งเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ด้วยนโยบายดังกล่าว ทำให้ประชาชนแต่ละคนในหมู่บ้านผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนเงินเพื่อที่จะกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับครอบครัว ในช่วงแรกที่เกิดนโยบายนี้ ชาวบ้านหลายคนปรับตัวไม่ทันต่อการเป็นหนี้ และไม่ค่อยมีระเบียบวินัยในการใช้เงินและใช้เงินผิดประเภทไปค่อนข้างมาก ดังนั้นจึงทำให้มีหนี้สินกันมาก แต่อย่างไรก็ตามในช่วงปีที่ 2 เป็นต้นมา ลักษณะการปรับตัวของชาวบ้านกลับดีขึ้นเพราะรู้ว่าเงินดังกล่าวเป็นก้อนเงินที่จะต้องใช้จ่ายเมื่อครบหนึ่งปี และจะต้องนำมาลงทุนเพื่อสร้างกำไรเท่านั้น การปรับตัวดังกล่าวเป็นการปรับตัวแบบปกติในแง่ของทฤษฎี เพราะเป็นเรื่องที่ลำบากมากที่จะนำนโยบายใดนโยบายหนึ่งไปใช้แล้วเกิดผลดีทันทีร้อยเปอร์เซ็นต์ นโยบายทุกอย่างจำเป็นจะต้องค่อยๆ มีการปรับตัวเพื่อหาจุดลงตัว อย่างไรก็ตาม ในช่วงยุคนี้เศรษฐกิจระดับรากหญ้า

กระเตื้องขึ้นมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการค้าขายภายในตลาดอำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ด้านอุตสาหกรรม ช่วงปี 2545-2548 อุตสาหกรรมด้านการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ อุตสาหกรรมผลิตเสื้อผ้าสำเร็จรูป แต่อุตสาหกรรมด้านการเกษตรได้ลดลงเนื่องจากปัญหาภัยแล้ง ได้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตทางการเกษตรซึ่งเป็นวัตถุดิบ วัตถุดิบของอุตสาหกรรมด้านนี้ลดลงไม่ว่าจะเป็นโรงสี โรงงานน้ำตาล โรงงานมันสำปะหลัง ตลอดจนโรงงานผลิตอาหารสัตว์

การผลิตในจังหวัดบุรีรัมย์ ถึงแม้ว่าหลายภาคการผลิตทำให้ GPP ของจังหวัดสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นขายส่งและขายปลีกหรือภาคอุตสาหกรรม แต่ภาคเกษตรมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาต่อไปโดยเฉพาะข้าวหอมมะลิและยางพาราซึ่งยางพารามีแนวโน้มปลูกมากขึ้น ซึ่งทำให้อุตสาหกรรมยางยนต์เริ่มเกิดขึ้น ส่วนการพัฒนาด้านนิคมอุตสาหกรรมตามมติ คร.ม. ปี 2539 โดยขอใช้ที่สาธารณะ บ้านหนองพะองค์ ตำบลหนองกระเทียม อำเภอลำปลายมาศ พื้นที่จำนวน 1,072 ไร่ อยู่ระหว่างดำเนินการรวบรวมของสำนักงานการปฏิรูปดินเพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งหากเกิดเป็นรูปเป็นร่างก็อาจจะทำให้กระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นได้เช่นกัน

นอกจากนี้ ในปี 2547 ตามยุทธศาสตร์กลุ่มจังหวัดอีสานตอนล่างอันได้แก่ (1) ให้จังหวัดศึกษาความเป็นไปได้และออกแบบพร้อมคำนวณราคาท่าอสร้างศูนย์บริการสินค้าและขนถ่ายสินค้าจังหวัดบุรีรัมย์ (Container Yard) ซึ่งได้เลือกสถานที่ที่อำเภอลำปลายมาศ ใกล้กับท่าอสร้างนิคมอุตสาหกรรม อยู่ระหว่างการศึกษารายได้จาก การขายแรงงาน เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้เกิด

รายได้เข้าสู่จังหวัด ซึ่งจังหวัดบุรีรัมย์เป็นจังหวัดที่ไปขายแรงงานต่างประเทศ จากสถิติปี 2544 จำนวน 9,675 คน ปี 2547 จำนวน 7,716 คน จำนวนแรงงานที่นิยมเดินทางไปต่างประเทศมากที่สุด ได้แก่ ประเทศไต้หวัน เป็นงานด้านอุตสาหกรรมและทำงานบ้าน ปัญหาของแรงงานที่เดินทางไปต่างประเทศประสบ คือ การหลอกลวงของบริษัทจัดหางาน ปัญหาการกู้เงินจากบริษัท และนายหน้าจัดหางาน

ในปี 2549 มีนักธุรกิจใจในจังหวัดบุรีรัมย์มาจดทะเบียนเพื่อทำการจัดตั้งเป็นโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก สาเหตุเนื่องจากระดับเงินที่หมุนเวียนอยู่ในระบบเศรษฐกิจมีสภาพที่คล่องตัว ทำให้นักธุรกิจหลายคนมีมุมมองที่จะประกอบธุรกิจเพิ่มจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รัฐบาลในพินิตารวจโท ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้มีนโยบายในการสนับสนุนชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อผลิตสินค้าขึ้นมาตามภูมิปัญญาของตน โดยใช้ชื่อโครงการว่า สินค้า OTOP และผลักดันให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืน ดังนั้น หลายหมู่บ้านด้วยกันพากันผลิตสินค้า OTOP ขึ้นเพื่อนำมาจำหน่ายในตลาดภายในประเทศและก็มีการผลิตกันให้สินค้า OTOP มีการจำหน่ายไปยังต่างประเทศด้วย นอกจากนี้ยังมีการสร้างศูนย์การค้าจำหน่ายสินค้า OTOP ตามศูนย์กลางชุมชนต่างๆ เพื่อให้เกิดการตลาดการค้าภายในที่ยั่งยืน เช่น ศูนย์การค้าภายในอำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์ตั้งอยู่ในใจกลางอำเภอเมืองจังหวัดบุรีรัมย์

จะสังเกตเห็นว่า เศรษฐกิจในด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมภายในจังหวัดบุรีรัมย์มีความเจริญเติบโตขึ้นมาตามลำดับ แต่เมื่อปลายปี 49 ช่วงก่อนทำรัฐประหารประมาณ 4-5 เดือน และหลังจากที่มีการทำรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549 ก็เกิดจุดเปลี่ยนทางเศรษฐกิจ

ภายในจังหวัดบุรีรัมย์ ระบบเศรษฐกิจเกิดวิกฤติ เพราะไม่มีทิศทางในการก้าวเดิน ทั้งนี้อาจจะเป็น เพราะว่า ระบบเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์ โดยเฉพาะด้านการเกษตรและอุตสาหกรรมกำลังมีความเจริญเติบโตไปในทิศทางที่ดี ซึ่งความเติบโตดังกล่าวเปรียบเสมือนกับต้นไม้ที่กำลังรอคอยการรดน้ำพรวนดิน เติบโต และ การดูแลเอาใจใส่อยู่เสมอเพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตที่ยั่งยืน แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์เหมือนกับวันที่ 19 กันยายน 2549 ทิศทางแห่งการที่จะมีคนมารดน้ำ พรวนดิน เพื่อให้เกิดความเจริญเติบโตปรากฏว่าขาดหายไป ระบบเศรษฐกิจภายในจังหวัดบุรีรัมย์ จึงคล้าย ๆ กับว่า กำลังรอคอยนโยบายอันใดอันหนึ่งจากรัฐบาลใหม่เพื่อที่จะเพิ่มเติมให้เกิดความเจริญเติบโต

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ

ทรัพยากรธรรมชาติโดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ และป่าต้นน้ำ ลำธาร ตามลุ่มน้ำต่างๆ ได้เสื่อมโทรมไปมากจนข้อมูลสถิติ ปี 2534 พื้นที่ป่า 335,000 ไร่ ปี 2547 มีพื้นที่ป่า 327,004 ไร่ ภายใน 8 ปี ลดลง 7,996 ไร่ ซึ่งเป็นที่บ่งชี้ว่า การครอบครองทำการเกษตร ส่งผลให้เกิดปัญหาความแห้งแล้งและน้ำท่วมเป็นประจำ ทุกปี ส่วนพื้นที่ที่ชุ่มน้ำที่มีความสำคัญระดับนานาชาติ มีความหลากหลายทางชีวภาพและเป็นที่อยู่และแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำและนกต่างๆ ในจังหวัดบุรีรัมย์ ได้แก่ ลุ่มน้ำลำปลายมาศ เขตห้ามล่าสัตว์น้ำห้วยจระเข้มาก อ่างเก็บน้ำห้วยตลาด อ่างเก็บน้ำสนามบิน ได้ถูกใช้ประโยชน์โดยการขาดการบริหารจัดการที่ดี เช่น การใช้เป็นแหล่งน้ำประปาใช้เพื่อการทำประมงและเป็นแหล่งรองรับน้ำเสีย ซึ่งก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมลง ซึ่งการพัฒนาป่าตามเขตลุ่มน้ำต่างๆ จะไม่เกิดขึ้น

ข้อเสนอแนะ ((Recommendations) เสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

1.1 ด้านการเกษตรและอุตสาหกรรม ควรมีการจัดตั้งกองทุนเพื่อคอยพุ่มพักให้เกิดการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม

1.2 ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้เพื่อให้เกิดการผลิตมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพ

1.3 ควรมีการเตรียมการช่องทางการตลาดภายในประเทศและตลาดภายนอกประเทศ

1.4 ควรมีการส่งเสริมเพื่อให้เกิดมีการผลิตสินค้าในรูปแบบอื่น ๆ โดยใช้วัสดุที่มีอยู่

1.5 ควรมีการส่งเสริมเพื่อให้เกิดการผลิตสินค้าโดยไม่ต้องรอฤดูกาล

1.6 ควรส่งเสริมนโยบายนี้ต่อไป เช่น กองทุนหมุนเวียน สินค้า OTOP การประกันสุขภาพถ้วนหน้า การแก้ปัญหาความยากจน การแก้ปัญหาหนี้สิน การแก้ปัญหาที่ดินทำกิน ส่งเสริมเงินลงทุนในธนาคารออมสิน

2) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ขาดการวิเคราะห์โดยใช้เชิงปริมาณ เช่น การวิเคราะห์ดัชนีผู้บริโภค สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในปัจจุบันโดยการสำรวจจากแบบสอบถาม ศักยภาพที่เกิดขึ้นที่ประชาชนต้องการเห็นอันเกิดจากประชาชนโดยตรง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มสถิติเศรษฐกิจครัวเรือน. (2547). การสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมของครัวเรือน จังหวัดบุรีรัมย์. เอกสารเผยแพร่เพื่อรายงานผล
- ฉวีงาม มาเจริญ.(2533) **โบราณคดีบุรีรัมย์**, รายงานประจำปีงบประมาณ, กรุงเทพฯ : อุษาการพิมพ์
- พัชรินทร์ ศิริอำพันอุกุล ผศ.(2542). **ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น จังหวัดบุรีรัมย์**, ชาญณรงค์ ศิริอำพันอุกุล.(2543). **ท้องถิ่นบุรีรัมย์, เรวัตการพิมพ์ บุรีรัมย์.**
- สำนักงานสถิติจังหวัดบุรีรัมย์. (2549) รายงานสถิติจังหวัดบุรีรัมย์ปี 2549, เอกสารสรุปข้อมูลสถิติจังหวัด, กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2550). **สรุปแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. คำนใน** <http://www.nesdb.go.th/> เมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2550
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2510). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1,** กรุงเทพมหานคร
- สุกกานดา จันทนฤกษ์.(2531). **เศรษฐกิจประเทศไทย, มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพฯ**
- สำนักงานเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2529). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-8,** กรุงเทพมหานคร
- สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์.(2549). **ประวัติศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์, available on October 20, 2006,** ที่แหล่งข้อมูล, <http://www.Buriram.com>
- สำนักงานจังหวัดบุรีรัมย์. (2548) **ปัญหาและความต้องการเพื่อการพัฒนาจังหวัดบุรีรัมย์, เอกสาร** นำเสนอต่อ ครม. วันที่ 17 พ.ค. 2548โครงการตำราราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ
- สมนึก นนทิจันทร์.(2539). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี**
- อาลัย จันทพานิชย์. (2532). **ภูมิศาสตร์จังหวัดบุรีรัมย์. ภาควิชาภูมิศาสตร์ สหวิทยาลัยอีสานใต้ บุรีรัมย์**
- อภิรักษ์ โสมอินทร์.(2527). **การตั้งถิ่นฐานในชนบทอีสาน. ในเอกสารการสัมมนาทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง** กับอีสานศึกษา ประวัติศาสตร์และวรรณกรรม. วิทยาลัยครุนครราชสีมา, (อัตล้าเนา)
- O S Shrivastaya, **Economics of Growth Development and Planning, Reprint ,Printed at** kay kay printers, Delhi,India, 1997